

PATER FRANCISCUS JORDAN (1848-1918) ZALIG VERKLAARD

Stichter van de salvatorianen en salvatorianessen,
een man met een bijzondere kijk op kerkopbouw

Op 15 mei van dit jaar werd pater Franciscus Jordan, stichter van de salvatorianen (1881) en van de salvatorianessen (1888), in Rome zalig verklaard. We kunnen ons de vraag stellen of het vandaag nog wel de moeite waard is om een ordestichter zalig of heilig te verklaren. Onze confraters in Azië, Afrika, Latijns-Amerika en Centraal-Europa keken er zeker al lang naar uit. In België lagen we er veel minder van wakker. We kenden zijn ideaal, zijn project en zijn verdiensten hierbij – en dat was voor ons voldoende. En toch blijkt nu dat zo'n proces van zaligverklaring, wanneer het goed gevoerd is, zijn verdiensten heeft. Het was de opvolger van onze stichter, pater Pancratius Pfeiffer, die in 1942 in

Rome de procedure in gang zette. Toen leefden er nog heel wat broeders, paters en zusters die de stichter persoonlijk gekend hadden. Ook bestond de mogelijkheid om nog veel bronnenmateriaal te verzamelen. Latere generaties verloren in zekere mate de band met de stichter. Maar steeds meer groeide toch de belangstelling om de bijzondere persoonlijkheid van pater Jordan te leren kennen. Zo werd het proces van zaligverklaring nieuw leven ingeblazen.

KRITISCH-HISTORISCH ONDERZOEK

Ondertussen weten we allemaal dat er binnen het Vaticaan verschillende dynamieken bestaan bij zulke processen. De salvatorianen besloten om de lange weg van een kritisch-historisch onderzoek van leven en werken van pater Jordan te bewandelen. Meer nog dan de zaligverklaring zelf leek ons het hebben van een nauwkeurige levensbeschrijving van onze stichter belangrijker dan de zaligverklaring zelf. Vele jaren werden er bekwame confraters vrijgesteld om dit onderzoek in goede banen te leiden. Achtereenvolgens werkten vier medebroeders uit Zwitserland, België, Polen en Duitsland, ieder met een doctoraat in theologie of kerkgeschiedenis, met monnikengeduld aan de levensbeschrijving van pater Jordan.

Het resultaat mag gezien worden. Er ontstond een hele reeks boeken, brochures en artikelen met een degelijk en kritisch zicht op de persoonlijkheid van de stichter, op zijn realisaties, maar

ook op zijn kleinmenselijke kanten. Geen geïdealiseerde of romantische visie dus, maar een zicht op wie hij in werkelijkheid was. Dit historisch onderzoek kreeg binnen de Congregatie voor de Zalig- en Heiligverklaringen grote waardering. Soms beweren mensen wel eens dat zulke processen zeer duur zijn. Het wordt inderdaad een dure zaak wanneer je derden moet aanstellen die het historisch onderzoek moeten doen. Door dit zelf in de hand te nemen werd er echter een enorme som uitgespaard.

HET WONDER

De grote moeilijkheid na de goedkeuring van de levensbeschrijving en de hieraan verbonden toelating tot zaligverklaring was echter de erkenning van het wonder dat op voorspraak van de stichter moest geschieden en onderzocht diende te worden. Dat is een uiterst moeilijk en zeer streng proces, waarbij voornamelijk artsen het laatste woord hebben. Een eerste wonder, dat uit de USA afkomstig was, werd

afgekeurd. We moesten op zoek naar een nieuw aanvaardbaar wonder, wat geen sinecure was. Heel dit deel van het proces moest opnieuw opgestart worden.

Eigenlijk vrij vlug werd er een in Brazilië gebeurd wonder op tafel gelegd dat meer kans zou maken. Een jong echtpaar verwachtte een kind, waarvan de artsen overtuigd waren dat het ofwel dood, ofwel zwaar gehandicapt geboren zou worden. Ten einde raad kon het koppel via vrienden terecht bij een Amerikaanse arts, die tot dezelfde diagnose kwam en het echtpaar om erger te voorkomen zelfs een abortus voorstelde. Het echtpaar dacht er niet aan deze piste te bewandelen en ging in op een aanbod van bevriende saluatorische leken, die samen tot pater Jordan zouden bidden voor een goede afloop van de zwangerschap. Op 8 september 2014 aanschouwde het meisje, Livia Maria Ferreira da Silva, tot ieders verrassing gezond en wel het levenslicht. Nu is 8 september het feest van Maria Geboorte, maar ook de sterfdag van pater Jordan. Bestaat toeval dan toch echt? Een commissie van artsen in Rome kwam na een lang en kritisch onderzoek tot de bevinding dat de genezing van het meisje volgens medische normen totaal onverklaarbaar was. De erkenning van het wonder liet niet meer op zich wachten.

Na zovele jaren kon pater Franciscus Jordan eindelijk zalig verklaard worden. Maar de pandemie zou op haar beurt roet in het eten strooien. Slechts een beperkt aantal mensen kon bij de viering van de zaligverklaring in Rome aanwezig zijn. Toen onze stichter in 1918 stierf, heerste in Europa de Spaanse griep. Als zieke (hij stierf niet aan de gevolgen van deze griep!) was er voor hem geen plaats in een degelijk ziekenhuis. Hij zou in de buurt van Fribourg (CH) overlijden op 8 september 1918 in een klein asiel voor de allerarmsten. Hijzelf stierf zoals hij geboren was, afkomstig van en tussen de armsten.

GELOOFSARMOEDE

Maar wat maakt pater Jordan nu zo uitzonderlijk binnen de kerkgeschiedenis? En welke is zijn betekenis voor de Kerk van vandaag? Pater Franciscus Jordan wordt op 16 juni 1848 in het dorpje Gurtweil bij Waldshut (Zwarte Woud) binnen een arm landbouwersgezin geboren. Het is een tijd van revoluties zo ongeveer overal in Europa. De armoede in die streek brengt een golf van emigratie naar de beide Amerika's op gang. Ondanks het harde leven thuis heeft Jordan een gelukkige jeugd. Er is tijd voor allerlei kwajongensstreken. Maar na het ongeluk en de vroege

dood van zijn vader en de voorbereiding op zijn eerste communie wordt de jonge Jordan vrij ernstig. Hij is dan dertien en vindt in Christus en diens band met zijn Vader een nieuwe vaderfiguur die hij weet te koesteren. Hij moet voorzien in de noden van de familie, werkt mee aan de aanleg van de spoorweg en wordt schildergezels.

Zo komt hij in vele steden van Duitsland, waar hij overal grote geloofsarmoede ervaart. Daar wil hij iets aan doen door priester te worden. In de conciliestad Konstanz bereiden enkele priesters in de buurt hem voor op zijn middelbare studies. Die weet hij in 1874 op voortreffelijke wijze af te sluiten. De seminaries zijn dan door de wetten van de *Kulturkampf* gesloten. Jordan wordt aan de universiteit van Freiburg (D) ingeschreven om talen, wijsbegeerte en theologie te studeren. Gedurende die jaren neemt hij deel aan de nu nog bestaande Katholieke Lekencongressen (*Katholikentage*), samenkomsten waarbij de verhouding tussen Kerk en maatschappij centraal staat. Hij komt er in contact met allerlei initiatieven die destijds ontstonden als antwoord op de moeilijke verhouding tussen Kerk en wereld. Drie thema's zullen bij hem een levenslang engagement opwekken: een degelijke christelijke pers, een goede vorming van de christenen en

een Kerk die missionair moet zijn.

VORMING EN EEN STERK KADER

Op 21 juli 1878 wordt hij na een bijzonder vormingsjaar in het seminarie van Sankt Peter tot priester gewijd. De bisschop kan hem echter nergens benoemen en stuurt de talenknobbel naar Rome om oosterse talen te studeren. Jordan zou tijdens zijn leven de basiskennis van een vijftigtal talen beheersen. Na zijn studies stuurt het Vaticaan hem voor een aanvullende cursus Arabisch naar Libanon en met een missie naar Egypte. De jonge priester bezoekt ook het Heilig Land en ontdekt dat hij iets moet ondernemen om het enthousiasme voor het leven van Christus en zijn leer bij de mensen aan te wakkeren. De kardinalen en missionarissen die hij tijdens zijn reis ontmoet, moedigen hem aan. Jordan wil een groep van priesters, zusters en academici samenbrengen, die op hun beurt via de christelijke pers en

vorming leken moeten voorbereiden op hun taak als verkondigers van de boodschap van Christus.

Velen steunen hem hierbij en zo komt er begin september 1880 een privégesprek met paus Leo XIII. De paus toont meteen enthousiasme voor de plannen van pater Jordan en geeft hem zijn zegen over het project. Kort daarop start hij enkele tijdschriften op: *Nuntius Romanus* (voorloper van de *Acta Pontificia et Decreta SS.RR Congregationum*) voor de academische medewerkers, *Der Missionär* voor de geëngageerde families, de *Apostelkalender* met algemeen vormend karakter, *Manna* voor de kinderen en de *Salvatorianische Mitteilungen* als infoblad van de beweging. Pater Jordan wil door vorming en degelijke informatie de christenen bekwaam maken hun geloof te begrijpen om het ook duidelijk te kun-

nen articuleren. Met deze tijdschriften wil hij hun een sterk kader aanbieden.

Op 8 december 1881 sticht hij met twee metgezellen in de sterfkamer van de heilige Birgitta aan de Romeinse Piazza Farnese de *Societas Apostolica Instructiva*. Die zou een beweging opstarten voor de vorming van christenen over de hele wereld. Hierin komt de missionaire dimensie van het werk van pater Jordan naar boven. De Romeinse curie heeft het maar moeilijk met de ideeën en de naam van de beweging. Er volgt een lang proces van correcties en gestructureerd toezicht door de Romeinse instanties. Uiteindelijk moet hij zijn oorspronkelijke intenties herleiden tot een mannelijke en vrouwelijke orde met de nieuwe naam *Societas Divini Salvatoris*, ofwel *Sociëteit van de Goddelijke Heiland*. Voor de lezentak was er toen geen plaats meer.

Piazza Farnese

Met pijn in het hart gehoorzaamt pater Jordan. Vele jonge mensen sluiten zich aan en krijgen aan de Gregoriana hun opleiding. Vrij vlug kan de stichter missies aannemen in Assam (Noordoost-India), Ecuador, Brazilië en bij de Indianen in de Verenigde Staten. Tegelijkertijd worden er catechisten gestuurd naar de arbeiderswijken en het schipperskwartier aan de Donau in Wenen. Van daaruit komen er stichtingen tot stand in de meeste Balkanlanden. Maar in Duitsland wordt zijn werk verboden. In 1900 worden er in België drie gemeenschappen gesticht: in Welkenraedt (uitgeverij met drukkerij) in Hamont (kleinseminarie en

parochie) en in Athus (catechese bij de arbeiders). De zusters salvatorianessen beginnen met gezondheidszorg en onderwijs bij de arbeiders van Overpelt en Lommel.

DE ROL VAN LEKEN

Zo vinden de ideeën van Pater Jordan in een vijftigtal landen ingang. Ook van-

daag nog komen er nieuwe stichtingen tot stand en tellen beide takken elk een 1200 leden. De lekenbeweging, die over een onafhankelijk statuut beschikt en binnenkort officieel door het Vaticaan erkend zal worden, telt zo'n 2500 leden.

De grote bijdrage van pater Jordan aan de Kerk bestaat er volgens mij in dat hij christenen een degelijke vorming en informatie wilde bieden. Bovendien heeft hij duidelijk laten zien dat daar waar priesters niet aan de slag mochten of waar er een tekort was, leken een degelijke vorming moest worden aangeboden, zodat zij op hun beurt het verkondigingswerk van het evangelie konden voortzetten. Vandaag is deze opzet meer dan nodig. Paus Franciscus heeft enige tijd geleden in een schrijven het lekenambt van de catecheten in het leven geroepen. Op 17 oktober a.s. vraagt hij dat we in elk bisdom een synodaal proces zouden opstarten, waarbij de leken beter betrokken worden bij het beleid en de werking van de pastorale gemeenschappen. Pater Jordan kon tijdens zijn leven niet realiseren wat hij eigenlijk voor ogen had, maar hij vertrouwde erop dat anderen dat zouden doen. Wellicht daagt er nu een tijd op om zijn oorspronkelijke plannen met de hulp van de Geest tot nieuw leven te brengen.

Michel COPPIN